

5. Industry, Technology, and the Global Marketplace. URL: <https://www.nsf.gov/statistics/2018/nsb20181/report/sections/industry-technology-and-the-global-marketplace/global-trends-in-trade-of-knowledge--and-technology-intensive-products-and-services>

6. ITU-D Digital Innovation Ecosystems. International Telecommunication Union // <https://www.itu.int/en/ITU-D/Innovation/Pages/default.aspx>

7. Statistics. International Telecommunication Union // <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/covid19.aspx>

8. The State of Broadband 2020: Tackling digital inequalities A decade for action September 2020. International Telecommunication Union and United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2020 // https://www.itu.int/dms_pub/itu-s/opb/pol/S-POL-BROADBAND.21-2020-PDF-E.pdf

ITU ICT-EYE. ICT Data portal // <https://www.itu.int/net4/ITU-D/icteye/#/topics/1001>

Стаття надійшла 13.05.2020

УДК 336.3

DOI 10.33111/vz_kneu.21.20.01.12.082.088

Оболенський О.Ю.

д.е.н., професор
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Київ, проспект Перемоги, 54/1, Україна,
knauob@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6828-9224>

Базарна О.В.

аспірант ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Київ, проспект Перемоги, 54/1, Україна,
o.v.bazarna@i.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9561-8687>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕГІОНАЛЬНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Obolenskyi Oleksii

Doctor of Economics science, D.Sc. (Economics), Professor
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman Kyiv,
54/1 Victory Avenue, Ukraine,
knauob@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6828-9224>

Bazarna Olga

postgraduate student Kyiv National Economic University named
after Vadym Hetman Kyiv, 54/1 Victory Avenue, Ukraine,
o.v.bazarna@i.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9561-8687>

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF REGIONAL PUBLIC ADMINISTRATION OF HOUSING AND COMMUNAL SERVICES

Анотація. Актуальність статті полягає у дослідженні сутнісних засад організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю, що є основою для формування відповідного механізму управління житлово-комунальним господарством на рівні регіону.

Проаналізовано роботи вчених щодо регіонального розвитку країни та регіонів, регіонального управління, щодо механізмів регіонального публічного управління, щодо організаційно-економічних механізмів у підгалузях і за напрямками розвитку.

На підставі аналізу літературних джерел запропоновані формулювання таких понять як: механізм регіонального публічного управління, механізм регіонального публічного управління галуззю, організаційно-економічний механізм публічного регіонального управління галуззю, у тому числі житлово-комунального господарства, суб'єкти регіонального публічного управління галуззю, об'єкти регіонального публічного управління галуззю.

Обґрунтована модель організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю на прикладі житлово-комунального господарства, необхідна для модернізації управління житлово-комунальним господарством.

Результати дослідження можуть бути корисними як для зацікавлених органів публічної влади, що стосуються управління галузями економіки, у тому числі житлово-комунальним господарством, на регіональному рівні, так і для працівників житлово-комунальної галузі, вчених і дослідників управління галузями.

Ключові слова: публічне управління, регіон, галузь, житлово-комунальне господарство, організаційно-економічний механізм.

Abstract. The relevance of the article lies in the study of the essential principles of organizational and economic mechanism of regional public management of the industry, which is the basis for the formation of an appropriate mechanism for managing housing and communal services at the regional level.

The works of scientists on regional development of the country and regions, regional management, on mechanisms of regional public management, on organizational and economic mechanisms in subsectors and by directions of development are analyzed.

On the basis of the analysis of literature sources formulations of such concepts as are offered: the mechanism of regional public management, the mechanism of regional public management of branch, organizational and economic mechanism of public regional management of branch, including housing and communal services, subjects of regional public management of branch, objects regional public management of the industry.

The model of organizational and economic mechanism of regional public management of the branch on the example of housing and communal services, necessary for modernization of management of housing and communal services is substantiated.

The results of the study can be useful both for interested public authorities related to the management of sectors of the economy, including housing and communal services, at the regional level, and for housing and communal services workers, scientists and researchers in the management of industries.

Keywords: public administration, region, branch, housing and communal services, organizational and economic mechanism.

JEL Classification: H73, R20, R29, R58, R59

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями: Теоретичні і практичні аспекти регіонального публічного управління публічною сферою та її економічною складовою потребують оновлення в контексті зміни територіального устрою країни, реалізації процесів децентралізації управління, поширення економічних, соціальних реформ. Проведення адміністративно-територіальної реформи, укрупнення

районів (зменшення їх кількості з 491 до 136) актуалізує проблеми забезпечення результативного та ефективного публічного управління житлово-комунальним господарством як галуззю економіки з метою надання сучасних житлово-комунальних послуг населенню та іншим споживачам.

Дослідження механізмів регіонального публічного управління житлово-комунальним господарством (далі — ЖКГ) не отримало системного характеру. Вони стосувалися розвитку житлово-комунального господарства (О.П. Хом'як) [1], напрямів удосконалення механізмів державного управління реформуванням житлово-комунального господарства в Україні (Г.М. Конєва) [2], механізмів державного регулювання житлово-комунальним господарством на регіональному рівні (О.І. Шевська) [3], організаційно-економічного механізму управління дебіторською заборгованістю за послуги теплопостачання на підприємствах комунальної теплоенергетики України (І.А. Юрченко) [4].

Загальнодержавне поширення засад публічного управління галузями економіки, відродження державної промислової політики обумовлюють необхідність наукового обґрунтування формування організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю на рівні регіону, зокрема житлово-комунальним господарством.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Посиленню регіональної спроможності забезпечення соціально-економічного розвитку країни та регіонів присвячені праці українських і зарубіжних вчених Ю.В. Ковбасюка, В.М. Вакулєнка, М.К. Орлатого [5], Н.Л. Гавкалової [6], А.Ф. Ткачука, С. Маяковського [7], С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О.Сосніна, П. Жукаускаса, Й. Ввайнхардт, Р. Андрюкайтене [8] та інших.

Науковому супроводженню управління житлово-комунального господарства та розгляду проблем організаційно-економічного механізму управління, у тому числі й житлово-комунального господарства, присвячені наукові праці О.П. Актюлової [9], В.О. Інговатової [10], П.В. Піонтківського [11], Н.Л. Удальцової [12], Г.О. Крамаренко [13]. Здебільшого наукові дослідження регіонального управління стосуються проблем державного управління економічною сферою на регіональному рівні, механізмів реформування галузі на регіональному рівні, проблем ефективності функціонування організаційно-економічного механізму, ефективної діяльності підприємств регіону.

Проблемам житлово-комунального господарства та механізмів регіонального управління присвячені праці Г.О. Крамаренко [13], Т.М. Качали [14], Е. Верна [15], А. Грас [16], С. Каннінгем [17], В. Кривобок, І. Омелянчук, В. Срібний, Г. Косих та інших. У них розглядаються питання щодо підвищення якості управління, унормування надання житлово-комунальних послуг, впливу місцевого самоврядування на цю сферу, оцінки якості надання послуг, окремих підгалузей житлово-комунального господарства тощо, що мають конкретне вузько спрямоване призначення.

Сучасні процеси модернізації управління публічною сферою на всіх рівнях, зміни адміністративно-територіального устрою країни, забезпечення сучасних умов проживання та обслуговування населення потребують системного розгляду, зокрема вироблення моделі системи регіонального публічного управління галуззю економіки, зокрема її організаційно-економічного механізму, у тому числі для житлово-комунального господарства як галузі економіки.

Деталізована методика дослідження. Методи дослідження. Теоретико-методологічну базу статті склали результати досліджень у сфері регіонального управління економічною складовою публічної сфери на регіональному рівні на прикладі житлово-комунального господарства.

Робота виконана на основі аналізу (суб'єктів, об'єктів, структури та компонентів управління ЖКГ), систематизації (зовнішніх і внутрішніх елементів і факторів впливу) та формалізації (у вигляді моделі організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління ЖКГ) компонентів регіонального публічного управління ЖКГ як галуззю економіки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На основі проведених наукових розвідок встановлено, що невід'ємною складовою регіонального публічного управління галуззю економіки на регіональному рівні є організаційно-економічний механізм, що має відповідати вимогам загальнодержавної політики у відповідній сфері та потребам споживачів товарів і послуг цієї галузі. Особливої актуальності набуває формування зазначеного механізму для житлово-комунальної сфери.

Формулювання цілей статті (постановка завдання): мета статті полягає в обґрунтуванні моделі організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю (на прикладі житлово-комунального господарства).

Виклад основного матеріалу дослідження. Удосконалення управління регіональним соціально-економічним розвитком обумовлене модернізацією усієї системи публічного управління, децентралізацією управління і, як наслідок, підвищенням ролі регіонів і місцевого самоврядування у житті країни, відновлення державної промислової політики як фактору забезпечення конкурентоспроможності країни, регіонів і місцевих територіальних утворень на світовому, міждержавному, регіональному та місцевому ринках.

При цьому система регіонального публічного управління, у тому числі й галуззю економіки на регіональному рівні, має забезпечити дотримання інтересів усіх регіональних і місцевих суб'єктів господарювання та споживачів товарів і послуг із інтересами держави та іншими господарюючими суб'єктами (транснаціональними компаніями, корпораціями, суб'єктами державної власності та іншими).

Система регіонального публічного управління через регіональну систему виконавчої влади — обласні та районні державні адміністрації — і систему представницької влади — обласні та районні ради та їх виконавчі апарати — впливає на функціонування галузей економіки на регіональному та місцевому рівнях¹, що унормовується також галузевими нормативно-правовими актами. Зазначений вплив реалізується через механізм регіонального публічного управління.

Механізм регіонального публічного управління — це просякнута єдиними, законодавчо закріпленими принципами, заснована на поділі влади і наявності необхідних матеріальних додатків (організаційних структур і ресурсів) систе-

¹Повноваження зазначених органів визначено законами України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р. №586-XVI (режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14~>) та «Про місцеве самоврядування» у ред. від 02.07.2020 (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>).

ма органів державної влади та місцевого самоврядування, яка реалізує завдання і функції держави (або забезпечує їх здійснення) та інтереси та цілі регіональних, місцевих та інших недержавних суб'єктів громадянського суспільства, взаємодія та взаємовідношення яких набувають характер взаємосприяння щодо реалізації консолідованих інтересів і цілей¹.

Звідси під *механізмом регіонального публічного управління галуззю* слід розуміти сукупність суб'єктів (органів державної і представницької влади регіонального і місцевого рівнів, недержавних заінтересованих суб'єктів громадянського суспільства) і об'єктів управління галуззю (підприємств, установ, організацій та інфраструктури), взаємодія та взаємовідношення яких набувають характер взаємосприяння щодо реалізації консолідованих інтересів і цілей шляхом застосування цілеспрямованих організаційних, економічних, правових, інформаційних методів, заходів, засобів, важелів, інструментів, стимулів впливу суб'єктів регіонального публічного управління галузі на відповідні об'єкти [19].

Особливістю регіонального публічного управління галуззю (далі — РПУ) є задоволення потреб і інтересів населення та інших споживачів, розвиток економіки та розширення податкової бази для бюджетів усіх рівнів, соціальний ефект (наявність робочих місць і створення нових, формування виробничої та невиробничої інфраструктури), покращення фінансового результату роботи підприємств галузі, створення ринку надавачів послуг і зменшення їх вартості.

У зазначеному механізмі з точки зору впливу на галузь економіки можна виділити визначальні складові: організаційно-економічний, правовий та інформаційний.

Під *організаційно-економічним механізмом публічного регіонального управління галуззю* (далі — ОЕМ РПУ) слід розуміти систему організаційних (структурних і процесних складових), економічних методів, заходів, форм, засобів, важелів, інструментів, стимулів на регіональному рівні в галузі, за допомогою яких відбувається вплив суб'єктів управління на об'єкт та відбувається їх взаємодія.

Для ефективного функціонування організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю економіки застосовуються методи, технології та інструменти, що обумовлюються цілями і задачами публічної (державної) політики у цій галузі. При цьому цілі та задачі відповідного організаційно-економічного механізму є похідними від інтересів, цілей і задач суб'єктів і об'єктів, що мають бути консолідовані при визначенні пріоритетів регіонального розвитку галузі.

Суб'єктами регіонального публічного управління галуззю є відповідні органи виконавчої та представницької влади, центральні органи виконавчої влади (або їх територіальні представництва), територіальні громади та інші об'єднання громадян, що консолідує інтереси споживачів товарів і послуг (фізичні та юридичні особи) та інші недержавні утворення (самоврядні структури та їх органи, громадські об'єднання, організації тощо).

¹ Сформульовано на основі визначення поняття «механізм сучасної держави» [18].

Об'єктами регіонального публічного управління галуззю є галузеві підприємства, установи, організації різних форм власності, супутня інфраструктура, а також працівники, які зайняті у зазначених структурах.

Для регіонального публічного управління галуззю зовнішнім впливом у першу чергу є рішення, що приймаються Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, центральними органами виконавчої влади, у тому числі профільним Міністерством розвитку громад і територій України та іншими. Чільне місце займають зміни у світовому просторі.

Представниками впливу внутрішнього регіонального середовища виступають: суб'єкти громадянського суспільства, які виражають інтереси споживачів послуг, що надає галузь; підприємства, які є постачальниками ресурсів для виготовлення товару та/або надання послуг у галузі (енергопостачальні компанії, газопостачальні, водопостачальні та інші компанії) тощо [20, с. 128].

Викладені сутнісні засади організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю є основою для формування відповідного механізму управління житлово-комунальним господарством на рівні регіону. При цьому слід зауважити на досвід розвинутих країн світу щодо модернізації управління житлово-комунальним господарством.

Процес модернізації системи управління житлово-комунального господарства та регіонального управління свого часу пережили всі розвинуті країни світу. Шукаючи виходу зі складної ситуації, уряди проводили політику, що мала забезпечити державну підтримку підприємств житлово-комунальної сфери і, водночас, сприяла якомога широкému залученню приватного сектора до надання послуг, у результаті чого сформувалося ефективне конкурентне середовище, що сприяло підвищенню ефективності надання житлово-комунальних послуг і зниженню їх вартості.

На рубежі 1980-1990-х років уряди багатьох країн у рамках соціально-економічних програм і програм реформування державного сектора економіки проводили приватизацію об'єктів житлово-комунального господарства.

У країнах Європейського Союзу запроваджено три основні моделі оптимального співвідношення різних форм власності стосовно комунального господарства. *Перша модель* передбачає повну приватизацію об'єктів життєзабезпечення.

Друга модель припускає поєднання муніципальної власності на об'єкти комунального господарства й управління ними з боку приватного бізнесу на умовах довгострокових договорів оренди й супутніх інвестиційних угод.

Нарешті *третьою моделлю*, за якою підприємства галузі стають акціонерними товариствами, де основним пакетом володіє муніципалітет. Досвід Великобританії, де на реформу ЖКГ пішло 15 років, досить показовий і корисний для України, що зараз стоїть на порозі масштабних перетворень у цій життєво важливій галузі¹ [21].

Треба зазначити, що житлово-комунальне господарство в Польщі взагалі належить до сфери повноважень і завдань не уряду, а самоврядних органів.

¹ У процесі створення комунальних служб використовувався ліберальний підхід, видозмінений відповідно до теорії недосконалості ринків в умовах монополії. У результаті у Великобританії поширена думка, що для досягнення оптимального результату слід увести конкуренцію всюди, де це можливо розробити чіткі короткострокові контракти і створити органи, що стежать за їх виконанням.

Тому в країні не існує міністерства житлово-комунального господарства. Якщо розглянути ситуацію у сфері послуг водопостачання, водовідведення, тепlopостачання, постачання електроенергії та газу — власником цих житлово-комунальних інфраструктур залишається орган місцевого самоврядування. Проте виконувати житлово-комунальні послуги всередині цієї інфраструктури повинна окрема інституція, підприємство, не обов'язково комунальне, причому цих підприємств — надавачів послуг має бути достатньо, аби гарантувати монополізацію. Такий процес монополізації називається «pooling», його головною рисою є можливість доступу до однієї мережі різних надавачів послуг. Останні мають різні видатки на продукцію або гуртову закупівлю від виробника води чи електроенергії. Тому в таких підприємств різні ціни на їхні послуги. При цьому кінцеві споживачі мають право вільно обирати й укладати договори з тим постачальником послуг, пакет якого для них найвигідніший [16].

Зовсім інша схема функціонування житлово-комунального господарства діє в Німеччині. У 1989 р. у Східній Німеччині почався період реформування житлово-комунального господарства. Але основні умови для впорядкованої діяльності житлових підприємств стали діяти лише з жовтня 1991 р. Передумови реформ були створені низкою факторів, що мали місце у сфері оплати експлуатаційних видатків, власності житла, структурі житлово-комунальних підприємств і ціноутворенні. У комунальному господарстві Східної Німеччини був відсутній поділ оплати за видами послуг. Існувала квартплата, що включала плату за найм житла й експлуатаційні видатки. В експлуатаційних видатках також не було поділу по видах послуг — вода, тепло та ін. Слід також зазначити, що було відсутнє поняття ресурсозбереження. Політика зі зниження споживання тепла та електроенергії, а також з уведення приладів обліку й нарахування платежів відповідно до їхніх показань, не проводилася [22].

Як у країнах Європейського Союзу, так і в Україні ЖКГ характеризується полігалузевістю на регіональному рівні у контексті реалізації цілей і задач його функціонування. В обов'язковому порядку необхідно врахувати багатоплановість житлово-комунального господарства на регіональному рівні у контексті реалізації цілей і задач його функціонування.

У структурному відношенні житлово-комунальне господарство на регіональному рівні розглядається як організаційно-транспортна система, що складається з місць прикладання праці та проживання, а також шляхів пересування людей між ними.

У функціональному відношенні житлово-комунальне господарство на регіональному рівні розглядається як інженерна система, що складається з виробничих, житлових, культурно-побутових, транспортних та інших будинків і споруд основного призначення; котелень, водозаборів, очисних споруд, об'єктів інженерного забезпечення: набережних, парків, скверів, що поліпшують мікроклімат і створюють умови для громадського відпочинку.

У територіальному відношенні житлово-комунальне господарство на регіональному рівні розглядається як просторова система, що складається з окремих земельних ділянок, як сприятливих, так і несприятливих для розселення; річкових, озерних, морських акваторій; лісових масивів та інших угідь. Територіальна організація включає територіальне розміщення матеріально-речових елемен-

тів виробництва послуг; управління цією галуззю господарювання; оптимальне поєднання речових елементів і населення як споживача послуг у рамках єдиного процесу. Територіальна організація — це не тільки розміщення об'єктів житлово-комунального господарства, але й їх зв'язок, підпорядкований створенню різних варіантів просторових систем у контексті оптимізації їх функціонування.

Житлово-комунальне господарство як галузь економіки регіону має специфічні особливості, до яких можна віднести:

1. Житлово-комунальне господарство являє собою сукупність галузей і підприємств, що забезпечують життя і умови праці населення країни в нормальних умовах, а також постачання підприємствам галузей економіки необхідними ресурсами: водою, газом, теплом, електроенергією, а також опікуються водовідведенням, каналізаційними системами, збиранням сміття, доглядом за житловими та офісними будівлями, усіма видами регіонального, міського та іншого транспорту.

2. Специфічною особливістю підприємств ЖКГ є також те, що більшість з них не виробляє матеріальну продукцію, а надає послуги, а деякі роблять і те, і друге разом.

3. Специфіка виробництва в ЖКГ обумовлює високу фондомісткість цієї галузі¹.

4. На відміну від більшості промислових підприємств, діяльність яких протягом років має ритмічний характер, робота підприємств ЖКГ має сезонний характер і залежить від попиту споживачів у конкретні періоди не тільки року, але й доби. Це ставить роботу цих підприємств у безпосередню залежність від попиту споживачів, і в першу чергу — від населення.

5. Характерною рисою продукції підприємств ЖКГ є, як правило, її однотипність².

6. Підприємства ЖКГ не тільки виробляють продукцію або надають послуги, а й безпосередньо реалізують їх населенню. Отже, тут тісно переплітаються елементи виробництва і роздрібною торгівлі. При цьому оплата послуг або збігається в часі безпосередньо з виробництвом і реалізацією, або має авансовий чи кредитний характер, що вносить свою специфіку в організацію та кругообіг оборотних коштів.

7. Необхідність доставки продукції (послуг) безпосередньо споживачам підвищує значення мережевого господарства в структурі основних фондів підприємств ЖКГ, потребує значних капіталовкладень, а також витрат на утримання і капітальний ремонт мереж, споруд і трубопроводів.

8. Специфіка механізму надання послуг підприємствами ЖКГ виражається у поєднанні різних форм надання цих послуг (безкоштовне, пільгове, платне) і різних джерел фінансування діяльності відповідних структур.

¹ Питома вага основних фондів у загальній структурі основних і оборотних коштів підприємства складає 98 %. Структура основних фондів відрізняється залежно від специфіки діяльності. Так, у більшості підгалузей галузей комунального господарства (водо-, газо-, електро-, тепlopостачання і каналізації) від 50 до 70 % становлять передаточні пристрої; у трамвайно-тролейбусних господарствах — транспортні засоби (близько 40 %); у житловому господарстві і готелях — будинки і споруди (майже 90 %).

² Наприклад, водопроводи подають споживачам питну воду, міський транспорт надає послуги з перевезення пасажирів.

9. Специфіка ЖКГ полягає у врахуванні місцевих умов. Вони відіграють важливу роль у проектуванні, будівництві і експлуатації більшості комунальних об'єктів. Потужність підприємств планується для задоволення потреб конкретного населеного пункту, що враховують, крім територіально-планувальних особливостей міста, також чисельність населення.

Полігалузовість, багатоплановість і зазначені особливості накладають свої особливості на формування організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління ЖКГ.

Основними принципами формування та функціонування організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління ЖКГ мають бути: цілеспрямованість через цілепокладання, системність через цілеформуючий фактор — мету і/або сукупність науково обґрунтованих і підтриманих зацікавленими суб'єктами публічної сфери цілей, максимальна реалізація потенціалу галузі, адаптивність, комплексність, іноваційність, консолідоване узгодження інтересів.

Об'єктами регіонального публічного управління галуззю є підприємства, установи та організації галузі, працівники, які працюють у цих структурах галузі, що представлене підприємствами різних форм власності, що займаються (на прикладі житлово-комунального господарства) утриманням житлового фонду; благоустроєм населених пунктів (озеленення, освітлення, утримання комунальних пляжів, притулки для безпритульних тварин, утримання доріг, утримання кладовищ); сортуванням, вивозом, переробкою сміття; а також підприємства, що: утримують полігони твердих побутових відходів; надають послуги з теплопостачання, водопостачання та водовідведення. Також до об'єкту регіонального публічного управління галуззю слід віднести усі зв'язки та процеси взаємодії між підприємствами та споживачами послуг в процесі їх надання та/або виготовлення.

Враховуючи викладене, можна запропонувати модель організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю на прикладі житлово-комунального господарства, що подано на рис. 1.

У рамках запропонованої моделі організаційно-економічного механізму — житлово-комунального господарства застосовуються такі методи:

організаційні — базуються на організаційних законах і відношеннях між людьми;

економічні — застосування конкретних вимірюваних затрат і результатів, соціально-психологічні — базуються на соціально-психологічних факторах, адміністративні — в основі адміністративні, розпорядчі настанови.

Інструментарне забезпечення передбачає комплекс інструментів і правил із застосуванням технологій стратегічного, ситуаційного, антикризового та інших управлінь.

Модель організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю на прикладі ЖКГ зазначає суб'єктів й об'єкти управління на регіональному рівні, відтворює структуру, вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, методи управління та призначена для формування правового, комунікаційного, інформаційного та інших складових механізму регіонального публічного управління.

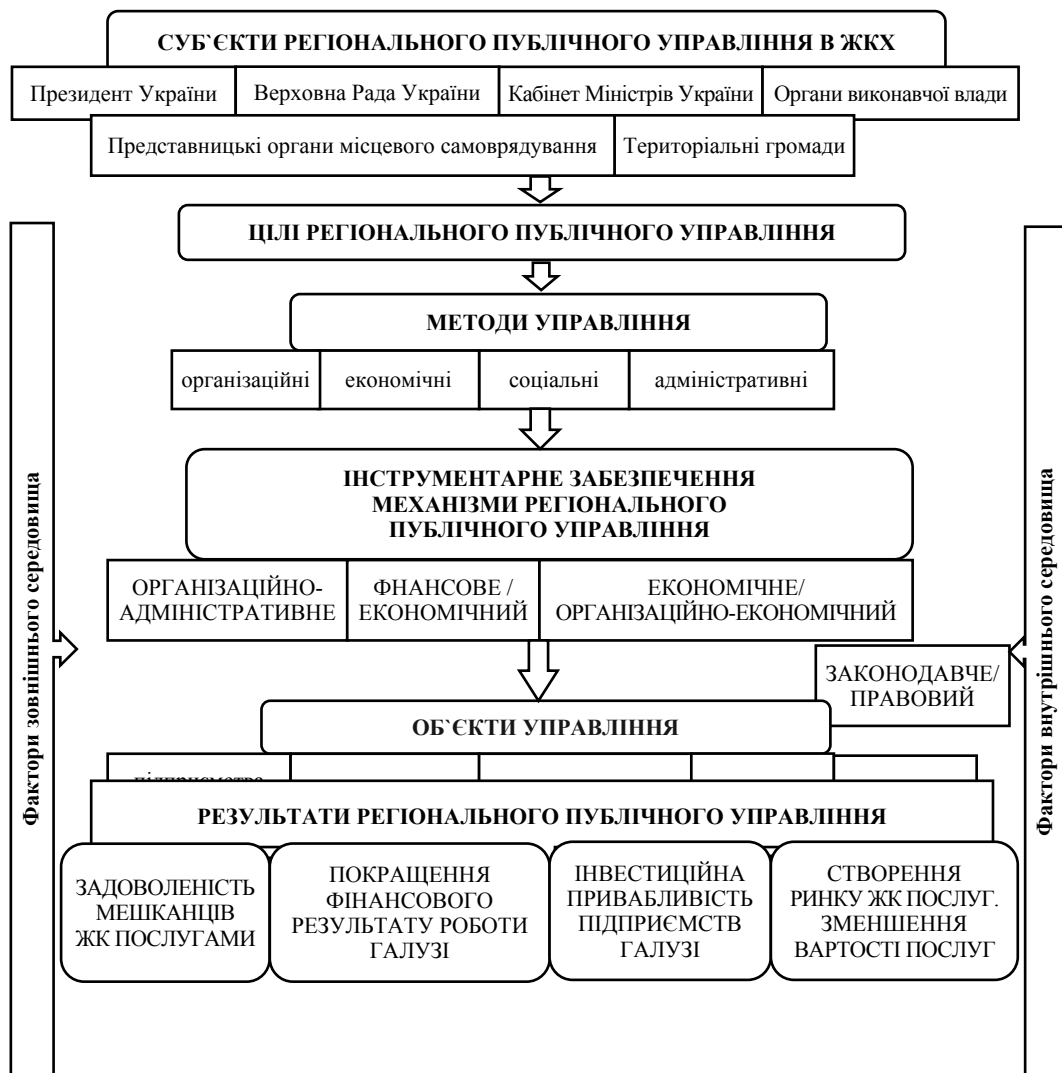

Рис. 1. Модель організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю (ОЕМ РПУ) — житлово-комунального господарства

Джерело: розроблено авторами.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Актуальність розгляду проблем регіонального публічного управління галуззю обумовлена загальними тенденціями децентралізації управління, зміною адміністративно-територіального устрою країни, впровадженням засад публічного управління в усі суспільні сфери. Запропоновані обґрунтовані поняття: механізм регіонального публічного управління, механізм регіонального публічного управління галуззю, організаційно-економічний механізм публічного регіонального управління галуззю, у тому числі ЖКГ, суб'єкти регіонального публічного управління галуззю, об'єкти регіонального публічного управління галуззю. Розкрито сутність

організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю як основи для формування відповідного механізму управління на рівні регіону.

Обґрунтована модель організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління галуззю на прикладі житлово-комунального господарства для модернізації житлово-комунального господарства. Подальші наукові розвідки у цьому напрямі полягають у напрямках конкретизації взаємодії та взаємосприяння функціонування складових організаційно-економічного механізму, їх поєднання із правовим і інформаційним механізмами регіонального публічного управління галуззю, у тому числі й ЖКГ, оцінки результативності та ефективності їх застосування. в управлінні.

Література

1. Хом'як О.П. Організаційно-економічний механізм розвитку житлово-комунального господарства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / О.П. Хомяк. — Харків, 2008. — 20 с.
2. Конєва Г.М. Напрями удосконалення механізмів державного управління реформуванням житлово-комунального господарства в Україні: дис. кандидата наук з державного управління: 25.00.02 / Конєва Г.М. — Д., 2011. — 300 с.
3. Шевська О.І. Механізми державного регулювання житлово-комунального господарства на регіональному рівні. Дис. ... канд. Наук з держ. управління. Запоріжжя, 2010. 23 с.
4. Юрченко І.А. Організаційно-економічний механізм управління дебіторською заборгованістю за послуги теплопостачання на підприємствах комунальної теплоенергетики України. Автореф. ... Канд. Економ. наук Харків, 2011. 20 с.
5. Ковбасюк Ю.В. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В. М. Вакулєнка, М. К. Орлатого. — К. : НАДУ, 2014. — 512 с.
6. Гавкалова. Н.Л. Регіональна економіка : підручник / за заг. ред. проф. Н. Л.Гавкалової. — Х. : ВД «ІНЖЕК», 2011. — 464 с.
7. А. Ткачук Конкурентоспроможність територій : практ. посібн. / А. Ткачук, В. Толкованов, С. Маяковський та ін. — К. : Легальний статус, 2011—252 с
8. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. Сергія Чернова, Валентини Воронкової, Віктора Банаха, Олександра Сосніна, Пранаса Жукаускаса, Йоліти Ввайнхардт, Регіни Андрюкайтене; Запоріз. держ. інж. акад. — Запоріжжя: ЗДІА, 2016. — 606 с.
9. Актелова О.П. Формирование организационно-экономического механизма управления. [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: <http://elib.sfu-kras.ru/handle/2311/12484>, (дата обращения: 05.07.2020).
10. Інговатова В.О. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективної діяльності підприємств житлово-комунального комплексу. : Дис...канд. наук: 08.06.01 — Маріуполь. 2007. 23 с.
11. Піонтківський П.В. Економічний механізм реформування підприємств житлово-комунального комплексу. Автореф. ... на здоб. Наук ступеня канд економ наук. Харків, 2010. С 21.
12. Удальцова Н.Л. Организационно-экономический механизм функционирования отрасли национальной экономики. «Экономические науки» №6 (91) 2012 год. [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: [//http://ecsnu.ru/files/pdf/201206/201206_94.pdf](http://ecsnu.ru/files/pdf/201206/201206_94.pdf), (дата обращения: 05.07.2020).

13. Крамаренко Г.О. Організаційно-економічний механізм управління житлово-комунальним комплексом: Автореф. дис. ...доктора екон. Наук: 08.06.01 / НАН України; Інститут економіки промисловості. — Донецьк, 1998. — 36 с.
14. Качала Т.М. Житлово-комунальне господарство в системі міського комплексу [Текст] / Т.М. Качала; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технолог. ун-т. — К.: Наукова думка, 2008. — 416 с.
15. Верна Е. Моделі забезпечення житлом незаможних у місті Вашингтоні, округ Колумбія: порівняльний огляд варіантів стратегій для країн, що розвиваються / Е. Верна // Аспекти самоврядування. — 2000. — № 1 (6). — С. 52–60.
16. Грас А. Місьцеве самоврядування та житлово-комунальні послуги в Польщі / А. Грас // Аспекти самоврядування. — 2007. — № 1 (39). — С. 24–26.
17. Каннінгем С. Л. Надання комунальних послуг / С. Л. Каннінгем // Аспекти самоврядування. — 2000. — № 6. — С. 46–48.
18. Оболенський О.Ю. Публічне управління та адміністрування як міждисциплінарні напрями науки і освіти. Публічне управління та адміністрування: розвиток і впровадження : матеріали наук.-практ. Конф. вол. Учених за міжнар. Участю (Київ, 17 листопада 2016 р.) / (за наук. ред. В.С. Куйбіди, А.П. Савкова, С.К. Хаджирадевої, О.Ю. Оболенського). — Київ, НАДУ, 2016. 340 с.
19. Базарна О.В. Організаційна складова механізму регіонального управління житлово-комунальним господарством. / О.В. Базарна // Open Access Peer — reviewed Journal «Science Review» Scientific Edition Publisher by: RS Global, 2(9), February 2018 Vol. 4., <https://ws-conference.com/>
20. Кривобок В. Житлово-комунальна реформа і вибір моделі побудови міських служб / В. Кривобок, В. Сокіл // Зібрання наукових праць. — 2000. — Вип. 2. — Ч. 2. — С. 132–134.
21. Базарна О.В. Організаційна складова механізму публічного регіонального управління житлово-комунальним господарством. / О.В. Базарна // Економіка та держава. — 2018. — № 4. — с. 126–130, С. 128.
22. Куш О.Є. Закордонний досвід оптимального співвідношення різних форм власності в комунальному господарстві. Теорія і практика правознавства. — Вип. 2 (8) / 2015. [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=tipp_2015_2_10, дата звернення 05.07.2020.

Reference

1. Хом'як О.Р. (2008), «Organizacijno-ekonomichny`j mexanizm rozvy`tku zhy`tlovo-komunal`nogo gospodarstva», Avtoref. dy`s. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekonom. nauk specz. 08.00.03 «Ekonomika ta upravlinnya nacional`ny`m gospodarstvom», Harkiv, Ukraine.
2. Konyeva G.M. (2011). «Napryamy` udoskonalennya mexanizmiv derzhavnogo upravlinnya reformuvannjam zhy`tlovo-komunal`nogo gospodarstva v Ukraini», Abstract of Ph.D. dissertation, Public Administration, Ukraine.
3. Shevska, O.I. (2010), «Mechanisms of state regulation of housing and communal services at the regional level», Abstract of Ph.D. dissertation, Public Administration, Zaporizhzhia, Ukraine.
4. Yurchenko, I.A.(2011) «Organizational and economic mechanism of receivables management for heat supply services at Ukrainian utilities», Ph.D. Thesis, Kharkiv, Ukraine.
5. Kovbasyuk Yu.V. Regional management: a textbook / for general. ed. Yu. V. Kovbasyuk, V. M. Vakulenko, MK Orlatogo. — K.: НАДУ, 2014. — 512 с.

6. Gavkalova. NL Regionalna ekonomika: pidruchnyk / za zag. ed. prof. NL Gavkalova. — H.: VD «INZHEK», 2011. — 464 p.
7. A. Tkachuk Competitiveness of territories: practice. manual / A. Tkachuk, V. Tolkovanov, S. Mayakovsky and others. — K.: Легальний статус, 2011–252 с.
8. Public administration and administration in an information society: domestic and foreign experience: a monograph / For general. ed. Serhiy Chernov, Valentyna Voronkova, Viktor Banach, Oleksandr Sosnin, Pranas Zhukauskas, Yolita Vweinhardt, Regina Andryukaitene; Zaporizhia. state eng. acad. — Zaporozhye: ZDIA, 2016. — 606 p.
9. Aktyolova, O.P. (2013), «Formation of the organizational and economic management mechanism», Youth and science: a collection of materials of the IX All-Russian scientific and technical conference of students, graduate students and young scientists with international participation, dedicated to the 385th anniversary of the founding of Krasnoyarsk, Siberian Federal University Trade and Economic Institute, Russia, available at <http://conf.sfukras.ru/sites/mn2013/section070.html> (Accessed 17 January 2020).
10. Ingovatova, V.A. (2007), «Organizational and economic mechanism for ensuring the effective activity of housing and communal enterprises», Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Mariupol, Ukraine.
11. Piontkovsky, P.V. (2010) «Economic mechanism of reforming the enterprises of the housing and communal complex», Ph.D. Thesis, Economics, Kharkov, Ukraine.
12. Udaltsova, N.L., (2012), «Organizational and economic mechanism of the functioning of the national economy», Economic sciences, vol. 6(91), available at http://ecsn.ru/files/pdf/201206/201206_94.pdf (Accessed 05.07.2020).
13. Kramarenko, G.O. (1998), «Organizational and economic mechanism of housing and communal services management», Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, NAN of Ukraine; Institute of Industrial Economics, Donetsk, Ukraine.
14. Kachala, T.M. (2008), *Zhytlovo-komunal'ne hospodarstvo v systemi mis'koho kompleksu* [Housing and municipal economy in the system of the city complex], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
15. Verna E. Modeli zabezpechennia zhytлом nezamozhnykh u misti Vashynhtoni, okruh Kolumbiia: porivnialnyi ohliad variantiv stratehii dlia krain, shcho rozvyvaiutsia / E. Verna // *Aspekty samovriaduvannia*. — 2000. — № 1 (6). — S. 52–60.
16. Hras A. Mistseve samovriaduvannia ta zhytlovo-komunalni posluhy v Polshchi / A. Hras // *Aspekty samovriaduvannia*. — 2007. — № 1 (39). — S. 24–26.
17. Kanninhem S. L. Nadannia komunalnykh posluh / S. L. Kanninhem // *Aspekty samovriaduvannia*. — 2000. — № 6. — S. 46–48.
18. Obolensky, O.Yu. (2016), «Public administration and administration as interdisciplinary areas of science and education», *Materialy naukovopraktychna konferentsiia molodykh uchenykh za mizhnarozhnoi uchastiu* [Sciences practice. Conf. Mole international scholars Participation], NADU, Kyiv, Ukraine, November 17, 2016, 340 p.
19. Базарна О.В. (2018) Організаційна компонента механізму регіонального управління житлово-комунальним господарством. / О.В. Базарна // *Open Access Peer — reviewed Journal «Science Review» Scientific Edition Publisher by: RS Global*, 2(9), Vol. 4., <https://ws-conference.com/>
20. Kryvobok V. Zhytlovo-komunalna reforma i vybir modeli pobudovy miskykh sluzhb / V. Kryvobok, V. Sokil // *Zibrannia naukovykh prats*. — 2000. — Vyp. 2. — Ch. 2. — S. 132–134.
21. Bazarna, O.V. (2018) Organizaciynna skladova mehanizmu publichnogoregionalnogo upravliny zhytlovo-komunal'num hospodarstvom [Organizational component of the mechanism of public regional management of housing and communal services]. *Ekonomika i derzhava — Economy and State*, 4, 126-130 [in Ukrainian].

22. Kushh O. Ye. (2015) Zakordonny`j dosvid opty`mal`nogo spivvidnoshennya rizny`x form vlasnosti v komunal`nomu gospodarstvi [Foreign experience of the optimal ratio of different forms of ownership in public utilities]. *Teoriya i prakty`ka pravoznavstva*. – Theory and practice of jurisprudence, 2 (8) / 2015 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 08.04.2020

УДК 33.339.5

DOI 10.33111/vz_kneu.21.20.01.13.089.095

Потапенко Д.О.

к.е.н., ст. викладач кафедри
Теоретичної та прикладної економіки
Університет економіки та права «КРОК»
вул. Табірна, 30-32, Київ, 03113
e-mail: denn2501@gmail.com

СТРУКТУРА УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ ЯК ВИКЛИК РЕГУЛЯТОРНИЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ

Potapenko D.O.

Ph.D., senior teacher of the department
Theoretical and applied economics
University of Economics and Law «KROK»
street Tabirna, 30-32, Kyiv, 03113
e-mail: denn2501@gmail.com

STRUCTURE OF UKRAINIAN EXPORTS AS A CHALLENGE TO THE GOVERNMENT REGULATORY POLICY

Анотація. У центрі уваги статті — проблема товарної структури українського експорту, передумови та суспільні наслідки переважання сировинних товарів і продуктів їх первинної обробки в складі вартості зовнішньої торгівлі товарами. Стаття тлумачить структуру зовнішньої торгівлі як, по-перше, важливий фактор соціально-економічного розвитку України, по-друге — закономірну рису моделі функціонування її економіки, що передбачає генерацію доходів для доволі обмеженого кола бенефіціарів за стагнації попиту на висококваліфіковану працю та мінімальних стимулів до якісного оновлення капіталу. Автор обґрунтовує центральну тезу свого дослідження — саме висока прибутковість технологічно відсталого сировинного експорту створює суспільні умови для відтворення технічної відсталості національного виробництва і використовує для цього дані сільського господарства — галузі, з найбільш динамічним зростанням обсягів експорту за останні роки.

Застосування комплексу теоретичних (зокрема концепції «Мальтузіанських» і «Шумпетеріанських» видів економічної діяльності) та емпіричних підходів (методи аналітичного групування та ранжування панельних даних, а також індикатори концентрації економічної активності: показники ентропії, та коефіцієнти ринкових часток У. Шепарда) дозволило обґрунтувати такі основні результати.

Структура українського експорту суттєво обмежує можливості розвитку національної економіки та сприяє граничній концентрації вигід від зовнішньої торгівлі у вкрай вузькому колі бенефіціарів з мінімальними позитивними ефектами для широких верств населення та галузей, пов'язаних з експортерами в «ланцюжках створення цінності».

Пріоритетним напрямом регуляторної політики, адекватної викликам, що формують проблеми структури експорту України визначено підвищення вибірковості дії важелів регуляторного впливу. Зокрема, запровадження диференціації доступу до пря-